

Temps d'espera, temps de perills

A Euskadi no és hora de solucions. La fi del procés de pau, que va marcar el 2006 i bona part del 2007, ha deixat el diàleg en via morta. Tothom ha tornat a les trinxeres. ETA ha reprès els atemptats, amb el balanç de dos guàrdies civils morts, i el govern i la justícia espanyoles superen rècords en detencions i sentències contra membres de l'esquerra abertzale. El 2008 es presenta molt intens i calent.

Les eleccions espanyoles del 9 de març marquen l'agenda política i el conflicte basc s'ha convertit, inevitablement, en una arma de desgast entre els dos principals partits, el PSOE i el PP. En aquest escenari de ruptura del procés de pau, els socialistes s'han resituat per evitar oferir un flanc als populars. Zapatero busca convèncer l'opinió pública espanyola que ETA i l'esquerra abertzale pagaran una factura molt cara pel trencament del procés de negociacions. Les xifres provisionals parlen per si soles, amb un centenar de detinguts als últims mesos, un nombre rècord segons la Fiscalia General de l'Estat. A finals del 2007, el nombre total de bascos empresonats sota l'acusació de formar part d'ETA és de 712, quantitat que no es donava des de feia anys. Però no és sols rellevant la quantitat, també ho és la qualitat d'un bon grapat d'aquests presos. La meitat de la Mesa Nacional de Batasuna està entre reixes, començant pel seu portaveu més carismàtic, Arnaldo Otegi. El principal interlocutor de l'esquerra abertzale es troba a la presó guipuscoana de Martutene des del juny passat, complint una condemna de quinze mesos per enaltiment del terrorisme. Otegi recuperarà la llibertat el mes d'agost vinent, sempre que no torni a ser condemnat per algun dels nombrosos sumaris que té oberts a l'Audiència Nacional i al Tribunal Superior de Justícia d'Euskadi.

La situació del líder abertzale defineix molt bé la situació del conjunt del moviment independentista basc, assetjat policialment i judicialment. La sentència del macroprocés 18/98, que ha dut a la presó mig centenar de bascos sota l'argument del "tot és ETA", permetrà, durant el 2008, condemnar també un seguit de persones imputades en altres sumaris, com els dels diaris *Egin* o *Engunkaria*, ambdós clausurats anys enrere. La resolució del 18/98 ha obert la porta a situar

a "l'entorn d'ETA" tots aquells que coincideixen amb els seus objectius polítics (autodeterminació, independència, reunificació nacional) encara que ho facin al marge d'ETA i per vies pacífiques i polítiques. El jutge de l'Audiència Nacional Baltasar Garzón té motius per estar satisfet, perquè el poder judicial espanyol ha avalat la seva tesi que considera que també es pot militar a ETA sense necessitat d'empunyar una arma.

La judicialització de la política basca continuarà, doncs, al llarg del 2008. Dues organitzacions de l'esquerra abertzale, Acció Nacionalista Basca (ANB) i el Partit Comunista de les Terres Bascas (EHAK), estan més a prop de la il·legalització. Una permanent espasa de Dàmocles penja sobre aquestes formacions independentistes. El govern del PSOE insisteix que cada cop té més proves que demostren els lligams entre ANB i EHAK i la il·legalitzada Batasuna. Per tant, no es descarta que Zapatero vulgui llançar un nou missatge de ferma i activi la il·legalització d'almenys ANB abans de les eleccions de març. El partit abertzale, que ja va veure com la meitat de les seves llistes eren prohibi-

El lehendakari, Juan José Ibarretxe, haurà de respondre davant la justícia per haver-se reunit amb representants de la il·legalitzada Batasuna.

El líder de l'esquerra abertzale, Arnaldo Otegi, sortirà de la presó el mes d'agost, sempre que l'Audiència Nacional no activa algun dels nombrosos processos que té oberts.

des de cara als comicis locals del mes de maig passat, ha anunciat la seva intenció de presentar-se a les eleccions espanyoles per defensar el dret d'autodeterminació del poble basc des dels escons del Congrés dels Diputats. Una presència que els socialistes estan decidits a evitar costi el que costi. L'altra gran cita politico-judicial de l'any serà el judici contra el lehendakari, dos dirigents del Partit Socialista d'Euskadi i cinc responsables de Batasuna. Aquesta causa, impulsada per les plataformes espanyolistes Foro de Ermua i Dignidad y Justicia, pretén jutjar les converses públiques i també secretes que van mantenir Ibarretxe i el PSE amb la il·legalitzada Batasuna durant el procés de pau. La vista oral encara no té data, però les defenses dels encausats confien que no s'arribi a celebrar, ja que aquest procés només ha tingut l'impuls de l'acusació popular. El Tribunal Suprem ha decidit arxivar, recentment, l'anomenat "Cas Botín" perquè ha determinat que sols amb l'acusació popular personada no es pot actuar judicialment contra ningú, un problema per a aquells sectors polítics i de la judicatura entossudits a aconseguir sigui com sigui la foto històrica d'un lehendakari per primera vegada assegut al banc dels acusats i, a més, compartint-lo amb el socialista Patxi López i amb Arnaldo Otegi.

Amb un limitadíssim i cada vegada més reduït marge de maniobra, a l'es-

querra abertzale li toca resistir l'ofensiva de l'estat. Els independentistes comencen l'any molt afeblits i ja es veurà com l'acaben. Un dels pocs dirigents de Batasuna que encara està en llibertat, el navarrès Fernando Barrena, ha fet una crida als abertzales per dir prou i plantar-se davant el seguit d'operacions policials i judicials que s'han endegat contra les organitzacions de l'anomenat Moviment d'Alliberament Nacional Basc. Enmig d'aquesta ofensiva, Batasuna ha aconseguit una petita però significativa victòria: el Tribunal d'Estrasburg ha admès a tràmit part del recurs que ha presentat contra la llei de partits espanyola. La justícia europea, per tant, haurà de prendre posició davant la il·legalització de la formació basca. Si per a l'esquerra abertzale l'objectiu aquest 2008 és resistir en unes condicions molt difícils, la prioritat de Zapatero és guanyar les eleccions, continuar a la Moncloa i seguir afeblint l'independentisme basc. Malgrat els nombrosos intents del PP, el líder del PSOE s'ha negat a revocar la resolució aprovada el 2005 pel Congrés a favor del diàleg amb ETA. Això permet pensar que Zapatero no descarta un nou intent negociador en el futur, d'aquí a uns quants anys, amb una esquerra independentista desgastada i afeblida i amb l'ajut del PNB. El partit presidit ara per Íñigo Urkullu, que a principis de desembre substituïa Josu Jon Imaz en el càrrec, espera que l'any

que ara comença serveixi per a deslegitimar d'una vegada per totes ETA i el seu braç polític. Els penebistes es diposen a aprofitar les hores baixes de Batasuna i els cops que està rebent per recuperar la iniciativa perduda durant el procés de pau. Ibarretxe ha tornat a ocupar el terreny perdut durant els dos últims anys a causa de la relació directa i privilegiada que existia llavors entre el PSOE i l'esquerra abertzale. Per assegurar-se l'atenció mediàtica i política, el lehendakari ha presentat un full de ruta, una mena de Pla Ibarretxe 2, que inclou una consulta per al 25 d'octubre de 2008 i un referèndum per al 2010. Amb aquest calendari el PNB espera que, al marge del que faci ETA, pugui continuar col·laborant de manera lleial amb el Partit Socialista per buscar un nou marc autònom i, alhora, barrar el pas a l'independentisme. Els dirigents penebistes confien que Zapatero repeteixi com a president espanyol amb el desig de pactar amb ell el full de ruta proposat pel lehendakari. L'entesa entre les administracions de Madrid i Vitòria no impedirà que el PNB i el PSE lluitin a camp obert a les pròximes eleccions autonòmiques basques, uns comicis previstos per a la primavera del 2009 però que Ibarretxe podria avançar a finals de 2008, en funció de com vagin les coses. La formació de Patxi López aspira a desallotjar els abertzales d'Ajuria Enea. Ara bé, els socialistes no descarten a Euskadi un govern de coalició amb el PNB, sempre que la presidència estigui a mans de Patxi López. La conjuntura electoral que ja marca la política espanyola i que a curt termini marcarà també la basca no fa presagiar canvis significatius pel que fa a la recerca de la pau. Els milers d'hores de converses entre ETA i Batasuna i l'executiu de Zapatero i el PSOE no han estat en va, però serà impossible reprendre cap procés de negociació abans de dos anys. Un marge de temps massa llarg i perillós per a un conflicte que continua provocant patiment, dolor i morts. Les tres últimes, dos guàrdies civils assassinats per ETA a França i la sogra d'un pres basc, morta en accident de trànsit quan acudia a la presó a visitar el seu gendre dispersat pel govern espanyol lluny del País Basc.

Daniel Gómez
Bilbao